

همایش علمی- پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه فرهنگیان، آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان ارشاد اسلامی استان کرمانشاه، جهاد دانشگاهی استان تهران و دیگر سازمان ها و نهادهای دولتی))

سر دبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در ۸ پایگاه ملی و بین المللی)
تاریخ برگزاری همایش: ۱۰ اسفند ۱۴۰۱ شماره مقاله: ۱۹/۴۴۰۵ رده بندی کنگره: الف ۲۴/۴۸۸

ساز و کارهای اقتصاد مقاومتی از نگاه قرآن

به روایت داستان حضرت یوسف (ع)

دکتر مرضیه رصاف^۱

فارغ التحصیل دکتری اقتصاد از دانشگاه شیراز و دبیر آموزش و پرورش شهرستان کازرون

چکیده

اقتصاد کشوری که دارای جهان بینی خاصی است و این جهان بینی با منافع ابر قدرت های دنیا در تضاد است، اقتصاد خاصی نیز خواهد بود. چرا که دشمنی ها با چنین کشوری همیشه ادامه دارد و در هر دوره ای به شکلی خود را بروز می دهد. از این روی باید همه سازوکارها و اجزا کشوری مثل ایران به گونه ای طراحی شوند که از آن در برابر تهدیدها حفاظت کنند و مسیر رسیدن به اهداف کشور را هموار سازند. ایران که همیشه در معرض دشمنی ها قرار داشته و در برابر آنها مقاومت کرده است، باید اقتصادی متناسب با این وضعیت داشته باشد؛ که از آن به اقتصاد مقاومتی تعبیر می شود. در این مقاله سعی شده است تا با استفاده از یک مثال زیبای قرآنی (داستان حضرت یوسف) ابعاد مختلف اقتصاد مقاومتی بیان شود. حضرت یوسف به عنوان یک مدیر که دانا و امانت داراست با درایت زیبای خویش موفق به اداره دوران قحطی می شود و نه تنها مردم مصر بلکه مناطق اطراف آن نیز که با قحطی دست به گریبان هستند نجات می یابند. در واقع ایشان با استفاده از یک طرح مناسب و مدیریت کارا توانست شرایط سخت را برای مردم قابل تحمل کند و از این رو اقتصاد مقاومتی را به شکلی کامل به منصه ظهور برساند.

واژگان کلیدی: حضرت یوسف، اقتصاد مقاومتی، راهکارهای مقاوم سازی، مدیریت کارا

^۱ rassafm@yahoo.com

مقدمه

داستان حضرت یوسف از دید علوم متفاوت مورد نظر واقع شده و نکات زیبای عرفانی، اخلاقی، هنری و از آن مورد توجه واقع شده است. اما خداوند متعال از داستان حضرت یوسف به احسن القصص یاد می‌کند. "نحن نقص عليك احسن القصص" (یوسف/۳). این خود گویای این امر است که این داستان برای انسان نکته‌هایی خاص دارد که با تفکر در آیات به آن دست خواهد یافت. به دلیل مضامین بیشتر عاشقی مانند عشق یعقوب به یوسف، عشق خواهر یعقوب به یوسف، عشق یوسف به برادران، عشق زلیخا به یوسف و تبری او از عشق هوسناک و گناه آلود مادی و زمینی، گروهی علت اتلاق احسن القصص بودن را مضامین زیبای آن در این مورد دانسته‌اند. اما به نظر این جانب یکی از زیبایی‌های این داستان علاوه بر آنچه دیگران به آن اشاره کرده‌اند مربوط به مشکلات اقتصادی است که در آن زمان ایجاد شد و حضرت یوسف به زیبایی توانست آن سختی‌ها را پشت سر بگذارد. البته بدون شک ایشان معارف ناب خویش را از خداوند متعال فرا گرفت و موجب نجات مردم از مشکلات آن دوران شد. قرآن کتاب هدایت و تربیت انسان‌هاست و الگوهای رفتاری زیبایی را از رفتار انسان‌ها نسبت به یکدیگر به تصویر می‌کشد. تمام علوم بشر هر کدام به نحوی مربوط به رفتارهای انسانی است و در هر علمی انسان به فراخور استعدادهای خود حضور دارد حتی در علوم پایه، ریاضیات و فیزیک هم که گاه کشف و شناخت پیرامون انسان مطرح می‌شود دوباره این شناخت برای انسان است وگرنه این علوم معنا پیدا نمی‌کردند و لذا بی‌ربط نیست که در قرآن شناخت‌های زیبایی را از علوم متفاوت می‌توان یافت. ولی از آنجا که هدف اصلی از زندگی انسان کمال و زندگی ابدی اوست خداوند آیات مربوط به رفتارهای انسانی را با عنایت بیشتری مورد بررسی قرار داده است. شاید بتوان گفت خداوند حضرت یوسف را به واسطه کنترل شرایط اقتصادی آن زمان به انسان‌ها معرفی کرد.

در زمان حضرت یوسف به دلیل خشک‌سالی کمبود مواد غذایی ایجاد شد که حضرت یوسف با الهام از وحی توانست بر اوضاع روزگار خود فایق آید در این داستان پندهایی است که با شرایط کنونی ایران و راه‌کار اقتصاد مقاومتی مقام معظم رهبری همراهی دارد. موضوع اقتصادمقاومتی توسط مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۹ به منظور راه‌کاری برای حل مشکلات اقتصادی مطرح شد که بر اساس آن اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی‌ها و تأکید روی مزیت‌های تولید و تلاش برای خوداتکایی است. هدف اقتصاد مقاومتی بازسازی و احیای اقتصاد ملی است. از جمله الزامات اقتصاد مقاومتی براساس آموزه‌های دینی ایمان، تقوا، کار و تلاش، عدالت، گردش سالم اقتصادی، اعتدال در مصرف، ممنوعیت انحصار و تمرکز اموال و ثروت و... می باشد. در اقتصاد مقاومتی، انسان صرفاً مصرف‌کننده نیست، منفعل عمل نمی‌کند و در مقابل نظام سلطه ایستادگی می‌کند. این اقتصاد با رویکرد فعال و مقاومت در مقابل تعاریف، ساختارها و محصولات اقتصاد سلطه، سعی در تغییر ساختارهای اقتصادی موجود و بومی سازی آن بر اساس جهان بینی و اهداف خود دارد. آموزه‌های اسلامی، خواهان اقتصادی قوام بخش، سالم و عدالت محور است تا بتواند جامعه اسلامی را در برابر دشمنان و فشارهای آنان حفظ کرده و در برابر محاصره‌ها و تنگناهای اقتصادی که دشمنان تحمیل می کنند مقاوم باقی بماند و به رشد و شکوفایی خود ادامه دهد. برای تحقق چنین اقتصاد قوام بخش و مقاومتی سالم، آموزه‌های دستوری بسیاری در آیات و روایات وارد شده است. این آموزه‌های دستوری همه حوزه‌های اقتصاد از تولید، توزیع تا مصرف را دربر می‌گیرد تا اقتصاد مقاومتی شکل گیرد.

۱- بخش بندی مباحث مقاله

در این مقاله بعد از مقدمه به بررسی دیدگاه قرآن در مورد اقتصاد مقاومتی خواهیم پرداخت. بعد از آن طرح کلی داستان شرح داده می‌شود و در انتها به بحث و نتیجه‌گیری پیرامون مطالب ذکر شده می‌پردازیم.

۲- اقتصاد مقاومتی از دیدگاه قرآن

بر اساس آیات قرآنی داشتن اقتصاد مقاومتی برای جامعه اسلامی ضروری و لازم است. جامعه اسلامی نه تنها باید دارای اقتصادی سالم و شکوفا باشد، بلکه باید این اقتصاد مقاوم نیز باشد.

از جمله مهم‌ترین آیاتی که می‌تواند این وجوب و ضرورت را بیان کند، آیه ۲۸ سوره توبه است. خداوند در این آیه نه تنها نیازمندی اقتصادی جامعه اسلامی را عامل وابستگی جامعه و ذلت و خواری آن می‌داند بلکه قطع وابستگی اقتصادی به بیگانگان را مورد تشویق قرار داده و نسبت به کسانی که نگران اختلال نظام اقتصادی خود پس از قطع رابطه با مشرکان و دشمنان هستند، یادآور می‌شود که چنین امری نه تنها اختلالی بوجود نمی‌آورد بلکه باعث رونق اقتصادی و شکوفایی آن شده و رشد و پیشرفت اقتصاد ملی را سبب خواهد شد. خداوند می‌فرماید: یا ایها الذین آمنوا انما المشرکون نجس فلا یقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا و ان خفتم عیله فسوف یغنیکم الله من فضله ان شاء الله ان الله علیم حکیم؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، حقیقت این است که مشرکان ناپاکند، پس نباید از سال آینده به مسجدالحرام نزدیک شوند، و اگر در این قطع رابطه از فقر بیمناکید، به زودی خدا - اگر بخواهد - شما را با فضل خویش بی‌نیاز می‌گرداند، که خدا، دانای حکیم است.

آیات قرآن از انسان‌ها می‌خواهد تا مسئولیت خویش را به عنوان خلیفه الهی در زمین با آبادانی زمین که همان فعالیت‌های اقتصادی است^۱ به درستی انجام دهند؛ زیرا با این روش است که انسان می‌تواند به کمال خویش دست یابد و به عنوان انسان کامل به بهشت برین درآید و همان‌طوری که ایمان به عنوان عمل صالح در آموزه‌های قرآنی عامل ورود به بهشت معرفی شده، اعمال اقتصادی چون انفاق، احسان مالی، اکرام مالی، اطعام، صدقه، قرض‌الحسنه و مانند آنها به عنوان عمل صالح اصلی ورود به بهشت دانسته شده است؛ در حقیقت دو بال پرواز بشر، عمل صالح ایمانی و عمل صالح در قالب عبادی و اقتصادی است که انسان را به سعادت ابدی می‌رساند.^۲

۱- هود آیه ۶۱

۲- فاطر، آیه ۱۰

۳- طرح اقتصاد مقاومتی حضرت یوسف (ع)

۳-۱- پیش بینی شروع یک دوران سخت اقتصادی

یوسف (ع) سال ها در زندان به صورت یک انسان فراموش شده باقی مانده بود ، تا این که یک حادثه به ظاهر کوچک سرنوشت او و حتی سرنوشت تمام ملت مصر را تغییر داد پادشاه مصر خواب ظاهراً پریشانی دید و صبحگاهان تعبیر کنندگان را جمع کرد و چنین گفت : من در خواب دیدم که هفت گاو لاغر به هفت گاو چاق حمله کرده و آنها را خوردند و نیز هفت خوشه سبز و هفت خوشه خشکیده را دیدم که خشکیده ها بر گرد سبزه ها پیچیدند و آنها را از میان بردند . (وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ) (و پادشاه مصر گفت من (خوابی) دیدم که هفت گاو فربه را هفت گاو لاغر خوردند و هفت خوشه سبز را هفت خوشه خشک نابود کردند).

ولی معبران شاه بعد از تمام مشورت ها اعلام کردند اینها خواب های پریشان است و ما به تعبیر اینگونه خواب های پریشان آشنا نیستیم . هنگامی که مامور (یعنی همان دوست قدیمی یوسف (ع) پیش یوسف آمد یوسف (ع) بدون اینکه تقاضای آزادی خود را در ازای این تعبیر خواب خواستار شود بدون هیچ گونه پرده پوشی به بیان تعبیر این خواب می پردازد. ایشان با اطلاع از علم تعبیر خواب بروز خشکسالی را پیش بینی می کردند. این بدان معنا می تواند باشد که حکومت ها باید بتوانند شرایط سخت پیش رو را پیش بینی کنند تا بتوانند با تدبیر از فشار مشکلات بکاهند.

۳-۲- راهنمایی و برنامه ریزی

حضرت یوسف (ع) به تعبیر خواب بسنده نکردند و راهکار مواجهه با بحران را به مردم نشان دادند. در واقعه ایشان طرحی کاربردی را به مردم نشان می دهد که قابلیت اجرایی شدن را دارد. ایشان چنین گفتند: هفت سال پی در پی باید به جدیت زراعت کنید ولی آنچه را درو می کنید به

صورت همان خوشه‌ها^۱ در انبارها ذخیره کنید جز به مقدار کم و جیره‌بندی که برای خوردن نیاز دارید، بعد از آن، آنچه را برای آن سال‌ها ذخیره کرده بودید می‌خورید. ولی در آن هفت سال باید مقداری از بذر را برای زراعت سال بعد که سال خوبی است نگهداری کنید. پادشاه مصر که تعبیر خواب و تدبیر مدبرانه یوسف را در رفع این مشکل شنید عمق فاجعه را درک کرد چون می‌دانست عمده درآمد مردم مصر دامداری و کشاورزی است و حکومت او با این خشکسالی گرفتار چه فاجعه‌ای می‌شود و از این تدبیر فهمید که حضرت یوسف (ع) تنها کسی است که می‌تواند با هوش و ذکاوتی که در اوست این کشور را نجات دهد بدین علت نیز دستور آزادی یوسف را صادر کرد و یوسف هم که در پی آن بود که مردم را نجات دهد اول باید از خود رفع اتهام می‌کرد و اوضاع قصر را سر و سامان می‌داد تا بتواند بیرون از قصر را نیز اصلاح کند و این یک سیاست دینی بود که حضرت یوسف (ع) انجام داد. با تدبیر یوسف (ع) هم شاه و هم بقیه درباریان به بی‌گناهی او آگاه شدند و یوسف (ع) سرافرازانه از زندان بیرون آمد.

این تعبیر خواب نشان داد که یوسف (ع) یک معبر ساده نیست بلکه یک رهبر است که برای ۱۵ سال آینده برنامه ریزی کرد.

درسی که می‌توان از طرح ریزی حضرت گرفت این است که برنامه‌ریزی با توکل بر خداوند منافاتی ندارد ایشان با تدبیر به استقبال تقدیر می‌رود. (فدروه فی سنبله) (آیه ۴۷ سوره یوسف)

۳-۳- مدیریت کار^۲

اما کار به راهنمایی ختم نشد ایشان به صورت اساسی وارد میدان شدند و از پادشاه تصدی مدیریت خزانهداری را خواستار شدند (قال اجعلنی علی خزائن الارض انی حفیظ علیم) و این تقاضا را برای آن کرد که برای سالهای قحطی، خودش شخصا ارزاق را جمع‌آوری نموده و

۱- مطالعات هم تایید می‌کند که نگهداری گندم در خوشه باعث ماندگاری بیشتر می‌شود برای نمونه می‌توانید به مطالعه زیر رجوع کنید.

A comparison of the functional characteristics of wheat stored as grain with wheat stored in spike form

۲- در بیان نکات قرآنی در این قسمت از تفسیر حضرت یوسف محسن قرآنی استفاده شده است.

ذخیره نماید خودش آن ذخایر را به مقدار استحقاق افراد در میان آنان تقسیم کند و آنگاه اشاره به دو صفتی کرد که وجود آنها برای شخصی که متصدی مقام خزانه داریست ضرورت دارد و فرمود: من فردی نگهبان و دانا هستم ، یعنی بخوبی خواهم توانست از عهده اداره این منصب برآیم (تفسیر المیزان). بنابراین مسئله‌ی بعدی که ایشان بدان اهتمام دارند بحث مدیریت است ایشان مهمترین فاکتور یک مدیر را عالم بودن و امانت دار بودن ذکر می‌کنند. در سوره مبارکه نساء خداوند می‌فرماید عامل مقاومت ملت همان مسائل اقتصادی است ﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا﴾ (آیه ۵ سوره نسا) و اشاره می‌فرماید اموال خود را به سفیهان ندهید. حضرت یوسف به عنوان یک مدیر که هم درایت کافی دارند و اهل تقوا و امانت هستند کنترل اوضاع را به دست می‌گیرد تا از اسراف جلوگیری کند و مردم را از قحطی درآورد. سوالی که مطرح می‌شود این است که حضرت یوسف چگونه از اسراف مردمان جلوگیری کرد؟ آیا صرف نصیحت و پند باعث مصرف بهتر مردم شد یا راه کارهای اساسی دیگری را در نظر گرفت؟ در این رابطه به نقل حدیثی از امام رضا می‌پردازیم که از تفسیر المیزان گرفته شده است. ایشان از امام رضا نقل می‌کنند که "یوسف به جمع آوری آذوقه پرداخت، و در آن هفت سال فراوانی، طعامهای اندوخته را انبار کرد، و چون این چند سال سپری شد و سالهای قحطی فرا رسید یوسف شروع کرد بفروختن طعام، در سال اول در برابر نقدینه از درهم و دینار، و در مصر و اطراف آن هیچ درهم و دیناری نماند مگر آنکه همه ملک یوسف شد.

و در سال دوم در برابر زیورها و جواهرات، و در نتیجه در مصر و اطرافش زیور و جواهری هم نماند مگر آنکه به ملک یوسف درآمد، و در سال سوم طعام را در ازای دامها و چارپایان فروخت، و دام و چارپایی نماند مگر آنکه ملک او شد، در سال چهارم آنرا در ازای غلامان و کنیزان فروخت، در نتیجه غلام و کنیزی هم در مصر و پیرامونش نماند مگر آنکه همه در ملک یوسف درآمدند، و در سال پنجم طعام را به قیمت خانه ها و عرضه ها فروخت و دیگر خانه و عرصه ای در مصر و پیرامونش نماند مگر آنکه آن نیز ملک وی شد، در سال ششم در ازای مزرعه ها و

نهرها فروخت، و دیگر در مصر و پیرامونش مزرعه و نهری نماند مگر آنکه ملک وی شد و در سال آخر که سال هفتم بود چون برای مصریان چیزی نمانده بود ناگزیر طعام را به ازای خود خریدند، و تمامی سکنه مصر و پیرامون آن برده یوسف شدند". برای اختصار انتهای حدیث را به زبان ساده بیان می‌کنیم به این صورت که در نهایت حضرت تمام دارایی‌هایی که از مردم به عنوان قیمت گندم گرفته بودند به آنان باز گرداندند.

از این حدیث که از حضرت رضا(ع) نقل شده است چند نکته اقتصادی و اجتماعی قابل درک می‌باشد اول اینکه حضرت یوسف در واگذار کردن گندم به مردم هزینه کامل را دریافت می‌نمودند.

چرا که قیمت‌ها هستند که اهمیت موضوع را به مردم نشان می‌دهد و در واقع مانند علامت خطر مردم را از اسراف دور نگه می‌دارد حضرت یوسف از این واقعیت کاملاً آگاه است و با تعیین قیمت این هشدار را مرتب به مردم می‌دادند و مردم راهی جز کم مصرف کردن و درست مصرف کردن را نداشتند در شرایطی که اوضاع وخیم تر است این قیمت‌های بالاتر است که به مردم هشدار شدیدتری می‌دهد دومین مطلبی که از این حدیث قابل فهم است نحوه گرفتن بها در طی این هفت سال است حضرت یوسف نمی‌خواهد که مردم به سختی بیفتند بلکه می‌خواهد آنها را به گونه‌ایی هدایت کند که کمترین آسیب را بخورند لذا همواره به فکر رفاه مردم هم هستند لذا در سال اول پول‌های نقد مردم را طلب می‌کند چیزهایی که برای آنان ارزش دارد ولی این ارزش برای آنان حیاتی نیست سپس جواهرات آنان را می‌گیرد که از آن برای تزئین خودشان استفاده می‌کردند و ضرورتی برای زندگی آنان نداشت لذا رفاه مردم کمتر دچار آسیب می‌شد همین‌طور که به سال‌های آخر نزدیک می‌شدند سختی مردم زیادتر می‌گشت ولی چاره‌ایی جز این نبود. بعد از این دوره زمانی که فراخ و گشایش حاصل گردید حضرت یوسف تمام اموال مردم را به آنان برگرداند چرا که هدف ایشان استثمار کسانی که محتاج بودند نبود و البته حضرت یوسف با پاکدامنی و ذکاوت خویش مردم را مطمئن ساخته بود که او هرآنچه انجام می‌دهد صحیح است و

جز این راهی نیست. مردم به ایشان تکیه کرده بودند و گوش به فرمان ایشان بودند لذا مشارکت مردم سهم اصلی در این پیروزی داشت.

بر اساس آموزه های وحیانی اسلام، مردم هم صاحبان قوت و عزت هستند و هم منبع قوت الهی. به این معنا که امت و ملت، به عنوان یک جامعه، نمادی از تجلیات و مظهری از مظاهر قوت و عزت الهی هستند. بنابراین، دولتمردان و مسئولان تنها از این منبع است که می توانند مقاصد خود را پیش برند و جامعه را در مسیر سعادت قرار دهند.

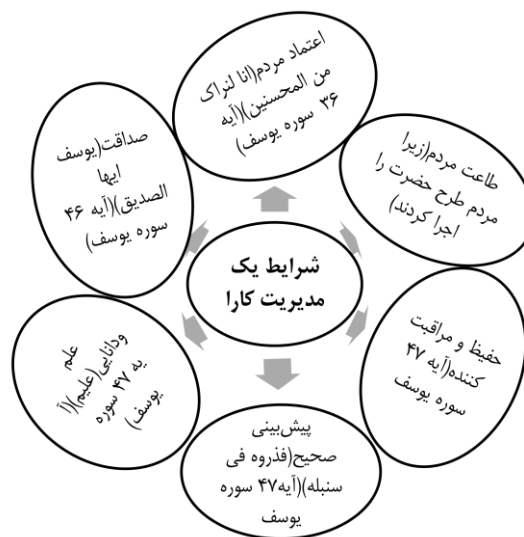
خداوند در آیات بسیاری به این نکته تاکید دارد که جریان امور در عالم دنیا بر مدار و محور اسباب است و خداوند ابا دارد که امور را جز در مسیر جریان اسباب قرار دهد. امام صادق (ع) نیز فرمود: ای الله ان یجری الامور الا باسباب، فجعل لكل شیء سبباً؛ خداوند ابا و پرهیز دارد از جریان امور، مگر از طریق اسباب آن‌ها، پس برای هر چیزی سببی قرار داده است» (میزان الحکمه، محمدی ری شهری، ج ۵، ح ۶۶۱۸) پس اگر کسی قوت و عزتی را می خواهد که تنها در انحصار خداوند است، می بایست این عزت را از طریق اسباب آن از جمله وحدت و اتحاد امت بجوید. (نساء، آیه ۱۳۹؛ یونس، آیه ۶۵، فاطر، آیه ۱۰؛ منافقون، آیه ۸)

این مردم هستند که مظاهر قوت و عزت الهی هستند و با اتحاد و بهره گیری از تعاون و همکاری آنان است که می توان جهان را آباد کرد و به استعمار و آبادانی زمین پرداخت و همه برکات و نعمت های الهی را بر گرفت و برای سعادت مردم به کار برد. از این روست که پیامبران از جمله حضرت یوسف (ع) با بهره گیری از منابع انسانی و زمینی در اختیار توانست اقتصاد و فرهنگ مردم مصر را مدیریت جهادی کند و آنان را از بزرگ ترین قحطی برهاند. (یوسف، آیات ۵۵ به بعد)

مسئولان موظف و مکلف هستند تا بر اساس علم کامل (علیم) و در کمال حفظ و امانت، قوت و عزتی که از مردم بر می خیزد، مدیریت کنند تا اهداف مورد نیاز امت بر آورده شود. (همان)

البته باید در نظر داشت که مدیریت اقتصادی (تدبیر) و اندازه نگه داشتن (تقدیر)، فقط به دوران تنگدستی و دشواری و محدودیت مربوط نمی‌شود، بلکه باید در دوران راحتی و رفاه نیز آن را رعایت کرد. همان‌گونه که طبق داستان حضرت یوسف در دوران رونق کشاورزی، حضرت برای دوران قحطی ذخیره می‌کردند.^۱

بر اساس مطالبی که بیان شد می‌توان شرایط یک مدیریت کارآمد را به صورت زیر نشان داد:

نمودار شماره ۱

نتیجه گیری

داستان حضرت یوسف نمای کاملی از به تصویر کشیدن اقتصاد مقاومتی است با توجه به اینکه حضرت یوسف معارف خویش را از خداوند می‌گرفت می‌توان مبدع اولیه تئوری اقتصاد مقاومتی

۱- یوسف، آیه ۴۹

را پروردگار نامید خداوندی که در مقابل مقاومت پیروزی را نوید می‌دهد. و خداوندی که تنها راه گشایش را تقوای الهی می‌داند. (وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا) (آیه ۲ سوره طلاق).

تلاش برای ایجاد ارزش افزوده بر روی منابع طبیعی که از جمله عمده ترین آن ها نفت، گاز و مواد معدنی است همیشه در دستور کار دولت ها قرار داشته و دارد ولی بررسی عملکرد سال های آنان نشان می دهد، توفیقات چندانی در این زمینه حاصل نشده است. به نظر می‌رسد یکی از بهترین راهکارها برای ایجاد اقتصاد مقاومتی آشنایی با علم تبدیل منابع تولیدی داخل به نحوه ایی که بتوان برای مدت طولانی تری از آن استفاده کرد می‌باشد. باید به عزم ملی و مدیریت جهادی مسئولان به عنوان دو اصل اساسی و شاخص کلیدی در تحقق اهداف توجه کرد. اگر جامعه به هدفی به عنوان یک چشم انداز توجه یافته و جزم نموده است، باید عزم و همت عملی مردم را به آن سمت و سو هدایت کرد و این هدایت گری همان مدیریتی است که باید مسئولان به خوبی از عهده آن برآیند.

از آن جایی که در یک تلاش ملی و عزم عمومی، حماسه ای بزرگ رقم می خورد و می توان آن را به سیل های عظیم تشبیه کرد که اگر به درستی مدیریت شود نه تنها مخرب نخواهد بود بلکه سرمایه ای عظیم برای تحقق اهداف در می آید.

وقتی ملتی پس از جزم به مطلوبی عزم کرد تا آن را تحقق بخشد، هیجان شدیدی پدید می آید که نمی توان آن را با مدیریت معمولی و عادی مهار و جهت دهی کرد، بلکه می بایست این سیل و توفان عظیم را با مدیریت جهادی و تلاش مستمر و بی وقفه مسئولان هدایت کرد تا مقاصد مورد نظر تحقق یابد.

بنابراین در کنار عزم ملی حتما می بایست مدیریت جهادی شکل گیرد تا این هیجان حماسی و عظیم و توفنده ملت را در مسیر درست هدایت و مهار نماید و به کار گیرد.

امام خامنه ای (مدظله العالی) با توجه به شرایط جامعه بر دو اصل فرهنگ و اقتصاد تاکید می کند و آن را به عنوان اهداف جامعه معرفی می نماید. البته ایشان در سال های اخیر به اشکال گوناگون این دو هدف را مد نظر قرار داده است؛ زیرا تمدن اسلامی تنها در سایه سار این دو اصل تحقق خواهد یافت. اقتصاد پایه های تمدنی را می ریزد و فرهنگ جهت گیری های آن را مشخص می کند. سبک زندگی اسلامی که از این خارج خواهد شد یک مدل امروزی است که می تواند الگوی دیگر جوامع قرار گیرد. عناوینی چون سبک زندگی اسلامی، افتخار و عزت،

اقتصاد مقاومتی، جهاد اقتصادی، نوآوری، شکوفایی و مانند آن عناوینی است که ایشان برای تحقق تمدن اسلامی در جهان معاصر مد نظر قرار داده است. ایشان از مردم می خواهد تا با توجه به شرایط امروز و بهره گیری از تجربیات گذشته، راه آینده را بشناسند و با بصیرت در این راه قدم گذارند و اهداف گوناگونی از جمله سعادت دین و دنیا را بر آورده ساخته و آرامش و آسایش را برای خود و نسل های آینده رقم زنند (سخنان ایشان در پیام نوروز ۹۳).

منابع و مأخذ

- اسدی، علی، نظام اقتصاد اسلامی الگویی کامل برای اقتصاد مقاومتی/فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان/سال دوم، شماره پنجم، بهار ۱۳۹۳.
- اصول کافی/تالیف ابی جعفر ابن یعقوب ابن اسحاق کلینی الرازی؛ با ترجمه و شرح به قلم جواد مصطفوی/تهران: ولی عصر ۱۳۷۵.
- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری.
- تفسیر سوره یوسف محسن قرائتی.
- تفضیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه/حر عاملی.
- دیانتی دیلمی، زهرا، (۱۳۹۴)، حسابداری مدیریت، ابزاری کارآمد در خدمت اقتصاد مقاومتی/فصلنامه علمی پژوهشی/شماره ۲۵.
- دری‌نوگورانی، حسین واصغر صالح اصفهانی (۱۳۹۲)، اقتصاد مقاومتی در جمهوری اسلامی ایران، تهران، انتشارات راه فردا.
- سیف، اله مراد (۱۳۹۱)، الگوی پیشنهادی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران/فصلنامه آفاق امنیت/سال پنجم/شماره ۱۶.
- قرآن کریم
- میر معزی، سید حسین (۱۳۹۱)، اقتصاد مقاومتی و ملزومات، فصلنامه علمی-پژوهشی اقتصاد اسلامی/سال دوازدهم/شماره ۴۷.
- میزان الحکمه، محمدی ری شهری، ج ۵.
- نقی‌پور، ولی‌الله، مجموعه مباحثی از مدیریت در اسلام، مرکز مطالعات و تحقیقات مدیریت اسلامی، تهران

**موسسه علمی و حقوقی قانون بار
برگزار می کند**

 وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
 اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی کرمانشاه

 هیئت
 و امور ایثارگران

 دانشگاه فرهنگیان

 جمهوری اسلامی ایران
 وزارت آموزش و پرورش

پنجمین همایش علمی-پژوهشی

مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

ارگان ها و سازمان های حامی معنوی برگزاری همایش (در استان کرمانشاه)
 دانشگاه فرهنگیان - سازمان ارشاد اسلامی - آموزش و پرورش - بنیاد شهید و امور ایثارگران و

www.Olomensani.ir
www.Ghanonyar.ir

محورهای پذیرش مقالات

- تمام گرایش های رشته فقه، حقوق و علوم قضایی ■ علوم تربیتی، تکنولوژی آموزشی و آموزش و پرورش
- روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم دینی و مذهبی ■ علوم اقتصادی، بانکی و تمام گرایش های مدیریت

مدیر اجرایی همایش
 دکتر شهلا رضایی

دبیر علمی و مسئول همایش
 دکتر بهنام اسدی

مکان و زمان برگزاری همایش
 کرمانشاه - ۱۴۰۱/۱۲/۱۰

ایمیل رسمی همایش جهت دریافت مقالات پژوهشگران
 OLOMENSANI@YAHOO.COM
 ارسال مقاله از طریق واتس آپ، ایتا، سروش، تلگرام، روبیکا به شماره ۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

دبیرخانه مرکزی موسسه قانون بار: تهران، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، موسسه قانون بار ۵۲۶ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹
 ((در صورت طرح سوال درخصوص ارسال مقاله یا جذب در هیات علمی همایش با خانم دکتر قبادی تماس بگیرید. ۰۹۱۹۶۷۸۸۶۲۵))

 CiteFactor
Academic Scientific Journals
 MENDELEY
 جهاد
دانشگاهی
 Directory of Research Journals Indexing
 CONF PAPER
 Academia.edu
California-San Francisco
 TPBIN.com
Sponsored And Indexed
 Scientific Information Database
 ICI WORLD of JOURNALS
 CIVILICA
We Respect the Science